

Strokovne podlage za prostorski del pri načrtu gozdnogospodarske enote - 1. del

Professional Foundations for the Spatial Part of a Forest Management Unit - Part 1

Janez POGAČNIK*

Izvleček

Pogačnik, J.: Strokovne podlage za prostorski del načrta gozdnogospodarske enote - 1. del. Gozdarski vestnik, št. 4/1995. V slovenščini, cit. lit. 11.

Avtor obravnava izhodišča za delo pri ovrednotenju funkcij gozdov. Podaja merila za ovrednotenje ekoloških funkcij (funkcija varovanja gozdnih zemljišč in sestojev, hidrološka, biotopska in klimatska) in razmišlja o nujnih in možnih usmeritvah ter ukrepih za usklajeno gozdno gospodarjenje in usklajevanje z drugimi interesi v gozdnem prostoru, kjer so izjemno poudarjene ekološke funkcije.

Ključne besede: Gozdne funkcije, ovrednotenje funkcij, ekološke funkcije

1 UVOD

1 INTRODUCTION

Celovit prostorski razvoj uravnavamo s prostorskim planiranjem ter planiranjem razvoja in urejanjem krajine. Zakon o gozdovih določa gospodarjenje z gozdnim prostorom ter s posamičnim gozdnim drevjem in skupinami gozdnega drevja zunaj ureditvenih območij naselij. S tem je dana zakonska osnova in obveznost gozdarski stroki, da se v sistemu gozdnogospodarskega načrtovanja z ustreznimi strokovnimi podlagami aktivno vključi v urejanje prostora na vseh ravneh, in to neposredno pri izdelavi gozdnogospodarskih načrtov ali posredno s krajinsko-ureditvenimi načrti. Po prehodnih določilih Zakona o gozdovih morajo gozdnogospodarski načrti vključevati tudi prostorski del, zato je treba čimprej pripraviti nujno potrebna podrobnejša navo-

Synopsis

Pogačnik, J.: Professional Foundations for the Spatial Part of a Forest Management Unit - Part 1. Gozdarski vestnik, No. 4/1995. In Slovene, lit. quot. 11.

The concepts regarding the evaluation of forest functions are dealt with in the article. The standards for the evaluation of ecologic functions (forest area and stand protection function, hydrologic, biotopic and climatic function) and reflections as to the urgent and possible directions and measures for coherent forest management, bringing it into line with other interests within the forest space, where ecological functions are extremely emphasized, are given.

Key words: forest functions, function evaluation, ecological functions

dila za to raven. Osnovni okvir že dajejo območni načrti in veljavna zakonska določila. S prostorskim delom načrta gozdnogospodarske enote moramo neposredno uveljaviti večnamensko rabo gozdov in gozdnega prostora na ekosistemskih osnovah, hkrati pa zagotoviti razmejitev javnega in zasebnega interesa pri gozdnem gospodarjenju. Zahtevne in obsežne naloge je treba rešiti z organiziranim in doslednim skupinskim delom. Gozdarji s pridobljenimi novimi znanji in izkušnjami kot nosilci, usmerjevalci in usklajevalci nalog, morajo vključiti vrsto drugih strokovnjakov, ki jih zahteva to interdisciplinarno delo.

V prispevku želimo opozoriti na nekatere zahteve za učinkovito delo, dati izhodišča za delo in začeti z delom na prioritarnih nalogah. Ocenjujemo, da moramo najprej ovrednotiti funkcije gozdov (ekološke, socialne in proizvodne) na podlagi objektivno sprejemljivih in razumljivih meril in zanje usklajeno določiti obvezujoče usmeritve in ukrepe, ki bi zagotovili ohranitev in razvoj

* Mag. J. P., dipl. inž. gozd., 64000 Kranj, Kebetova 25, SLO

gozdov ter omogočili pripravo strokovnih podlag za izločitev določenih prostorsko-reditvenih enot. V prostorsko-reditvenih enotah, kjer bo mogoče v fazi sprejemanja prostorskega načrta doseči uskladitev prostorsko-reditvenih pogojev (npr.: območja varovalnih gozdov ali gozdov s posebnim namenom, območja pomembna za ohranitev prosto živečih živalskih vrst, območja negozdnih zemljišč, ekološko oziroma funkcionalno vezana na gozd,...). Razmejiti pa je treba tudi ožja območja navzočih nasprotij, ki zahtevajo podrobnejšo krajinsko analizo in prostorsko-reditveno dokumentacijo (npr.: rekreacijska območja, ožja območja večjih posegov v gozd, sanacijska območja,...). Za vsa nova dela bo treba prilagoditi metode zbiranja podatkov in pripraviti pregled vsebine in oblike prostorskega dela načrta (pisane določbe, numeričen obseg v obliki tabel, grafikonov in kart).

Prispevek naj bi pospešil razmišljanje o najnujnosti razreševanja odprtih vprašanj urejanja prostora in aktivnega varstva okolja v vsem gozdnatem prostoru. To je velik izziv stroki in ne bi smel ostati odrinjen ob rob gozdarske dejavnosti. Zdi se, da že zgublamo komparativne prednosti pred drugimi dejavnostmi, ki tudi usmerjajo, usklajujejo in gospodarijo z naravnimi viri.

2 IZHODIŠČA ZA DELO

2 WORK CONCEPTS

Strokovna izhodišča za pripravo podrobnejše opredelitve strokovnih podlag za urejanje prostora v načrtu gozdnogospodarske enote so:

- dosedanje delo in razmišljanje o vključevanju prostorskega (krajinskega) vidika v območno gozdnogospodarsko načrtovanje (GV št. 3/90);
- ocena opravljenega ovrednotenja funkcij gozdov in pomena gozdov v prostoru v območnih gozdnogospodarskih načrtih za obdobje veljavnosti 1991–2000;
- dosedanje delo s področja vrednotenja funkcij gozdov in opravljene krajinske analize gozdnatega prostora za potrebe urbanističnega načrtovanja, prostorskega načrto-

vanja krajinskih zasnov in pri izdelavi posebnih prostorsko-reditvenih pogojev, pri izdelavi krajinskih in krajinsko-reditvenih načrtov;

- strokovna gradiva o pripravi nove zakonodaje s področja urejanja prostora in gradiva s posvetovanj s tega področja ali s področja varstva narave in okolja;
- določbe, ki jih vsebuje Zakon o gozdovih (UL RS, št. 30/93);
- ustrezno organizirano timsko delo.

Pričakujemo lahko, da bomo uveljavili na teh izhodiščih celovito načrtovanje v gozdnogospodarski enoti le - v povezavi z ustaljenim pa tudi s prenovljenim zakonsko določenim sistemom gozdnogospodarskega načrtovanja na vseh ravneh -, če zagotovimo organizirano timsko delo v gozdnogospodarskem območju. V ta tim morajo biti vključeni, poleg usposobljenih gozdarskih strokovnjakov, tudi strokovnjaki vseh tistih dejavnosti, ki v tem prostoru upravljajo ali gospodarijo z naravnimi viri (npr.: kmetijstvo, vodno gospodarstvo, lovstvo, naravovarstvo, rekreacija in turizem ter rudarstvo in seveda tudi lastniki gozdov). Načrtovalec v gozdnogospodarski enoti mora organizirati hkrati delo v vseh segmentih mrežnega plana takole:

- proučiti sektorske načrte, strokovna gradiva in veljavne ali pripravljene prostorske akte vseh dejavnosti sočasne rabe gozdnatega prostora v načrtovanem območju;
- izbrati primeren način zbiranja informacij (poleg predpisanega opisnega lista!), ki bodo omogočile opraviti ustrezno ovrednotenje funkcij v prostoru.
- preveriti (presoditi) mora, ali so ustrezno usklajene sočasne rabe v gozdnatem prostoru, oz. prostorsko je treba določiti nasprotja, če le-ta obstajajo;
- pripravljene strokovne podlage za urejanje prostora, ki morajo omogočiti ustrezno uskladitev, in to:
 - * v prvi fazi med dejavnostmi sočasne rabe gozdnatega prostora,
 - * v drugi fazi (na osnovi pripravljenega koncepta prostorskega dela načrta, ki bi imel ustrezno pripravljene strokovne podlage za variantno možno razreševanje nas-

protij v prostoru), to je v javni obravnavi načrta, mora zagotoviti ustrezno uskladitev z drugimi dejavnostmi, ki načrtujejo posege v gozdnati prostor, razmejiti gozdni prostor, kakor tudi dokončno uskladiti in potrditi določene prostorsko-ureditvene pogoje (omejitve, dopustnosti, pogoje, usmeritve in ukrepe za usklajeno sočasno rabo gozdnatega prostora in opredelitve kje je mogoč ter pod kakšnimi pogoji poseg v gozd ali gozdnati prostor, da ne bodo bistveno prizadete funkcije gozdov).

3 OVREDNOTENJE FUNKCIJ

3 FUNCTION EVALUATION

3.1 Opis stanja

3.1 Description of the situation

Pri zbiranju podatkov za ugotavljanje stanja pomembnosti ali namembnosti določene funkcije bomo skušali posebej izpostaviti:

a) objektivne osnove (merila) za inventarizacijo in valorizacijo funkcij gozdov;

b) opredelitev ogroženosti in obremenitev gozdov, ki so že izjemno poudarjene;

c) opredelitev, usmeritev in pripravo predloga (kataloga) za določitev potrebnih (nujnih) ali možnih ukrepov za varovanje, vzdrževanje in krepitev predvsem izjemno poudarjenih funkcij gozdov ter sanacijo poškodb ali obremenitev gozdov in gozdnatega prostora; v načrtu naj bi imeli določeni vsaj dve prioriteti, in to:

- to kar **moremo** (je nujno) opraviti za varstvo in vzdrževanje gozdnih funkcij v prostoru;

- to kar **moramo** (je možno) napraviti za krepitev in sanacijo gozdnih funkcij ter razvoj gozdnatega prostora;

d) osnove za razmejevanje tistih območij v gozdnatem prostoru, ki zahtevajo posebne usmeritve in prostorsko-ureditvene pogoje.

3.2 Izhodišča za inventarizacijo izraženih ali strokovno utemeljenih potreb po funkcijah gozdov (opomnik!)

3.2 Concepts for the inventory of the put forward or professionally founded forest functions

a) Iz pisanih virov je treba proučiti in ugotoviti:

- v območnih načrtih: kako temeljito je bilo obdelano to področje (glej: P.J.: Funkcije gozdov in gozdovi v prostoru v območnih gozdnogospodarskih načrtih, sektorsko poročilo za MKG, tipkopis, 23 str., 4 preglednice, Lj., 1991. ; MKG: Zapisnik in odločba o potrditvi območnega načrta; P. J.: Poročilo za dopolnitev območnega načrta za področje funkcij gozdov v gozdnem prostoru, Lj., 1992.).

- v prostorskih dokumentih občine: določbe in ureditvene pogoje, ki so določene za gozdnati prostor in katere določbe vplivajo nanj in na funkcije gozdov;

- strokovna gradiva za obravnavano območje s področij: kmetijstva, lovstva, vodnega gospodarstva, naravovarstva, rekreacije in turizma ter rudarstva;

- gozdnogospodarsko evidenco g.g. enote s kroniko in oceno izvajalcev načrta.

b) Zbiranje neposrednih informacij:

- ankete posebej prirejene za eno ali več funkcij oz. o potrebnih podatkih (npr.: o socioekonomski strukturi lastnikov gozdov in njihovi potrebi po rabi gozdnega prostora, ...);

- organizirana občasna ali sistematična opazovanja za določene funkcije (npr.: za rekreacijsko funkcijo ali evidentiranje potreb prosto živečih živali, ...);

- posredno prognoziranje (npr.: statistika, dosedanji trendi, ...);

- terensko dopolnjevanje gozdarskih kart v obliki nemetričnih podatkov (npr.: evidentiranje poškodb ali obremenitev, izjemna drevesa ali skupine, redka drevesa, izraziti gozdni robovi, določena znamenja v krajini, ostanki gozdne vegetacije v negozdnem prostoru, ...).

Pri pripravi programa (mrežnega plana) za obnovo načrta gozdnogospodarske enote je seveda treba vse metode prilagoditi značilnostim enote oz. nujnosti in učinkovitosti razreševanja najpomembnejših nasprotij v prostoru. Vse pa je vezano na določene organizacijske, kadrovske in materialne pogoje, ki jih zahteva učinkovito timsko delo (program dela!).

3.3 Osnove za ovrednotenje funkcij gozdov

3.3 Foundations for the evaluation of forest functions

V Zakonu o gozdovih (UL RS, št. 30/93) so določene ekološke, socialne in proizvodne funkcije gozdov. Med ekološke funkcije gozdov spadajo: funkcija varovanja gozdnih zemljišč in sestojev, hidrološka, biotopska in klimatska; socialne so: zaščitna funkcija - varovanje objektov, rekreacijska, turistična, poučna, raziskovalna, higiensko-zdravstvena funkcija, funkcija varovanja naravne in kulturne dediščine in drugih vrednot okolja, obrambna ter estetska funkcija; proizvodne so: lesnoproizvodna funkcija, pridobivanje drugih gozdnih dobrin in lovnogospodarska funkcija. Uvodoma moramo omeniti, da je zakon na novo definiral nekatere gozdne funkcije (npr.: biotopsko, lovnogospodarsko) ali jih dosledneje opisal (npr.: trajno varovalna, začasno varovalna, ...). Osnove za ovrednotenje funkcij dajemo v zaporedju spredaj navedenih funkcij. Pri vsaki je omenjeno, v koliki meri so lahko za obravnavano funkcijo okvir podatki opravljene začasne (okvirne) inventarizacije in valorizacije funkcij in potrjenih območnih gozdnogospodarskih načrtih.

Osnove za ovrednotenje funkcij so praviloma opisane s štirimi stopnjami pomembnosti, in to:

- izjemno poudarjena funkcija 1. stopnje, to je funkcija, ki v osnovi določa način (sistem) gozdnega gospodarjenja, ki je podrejen poudarjenosti te funkcije;
- izjemno poudarjena funkcija 2. stopnje, to je funkcija, ki vpliva na gozdno gospodarjenje in se moramo temu prilagoditi pri delu z gozdom;
- pomembna funkcija;
- delno pomembna funkcija.

Po potrebi bi lahko določili tudi vmesne stopnje pomembnosti funkcij, zlasti med zadnjimi tremi stopnjami, ko bi želeli ugotavljati še podrobnejše razlike v ranljivosti gozdnega prostora.

Pri izdelavi načrta za gozdnogospodarsko enoto bo treba ugotoviti: kako so dosežaj opredeljeni varovalni gozdovi in gozdovi

s posebnim namenom, kaj zanje pomeni opravljena valorizacija funkcij v skladu z novimi zakonskimi določili. Zaradi določene postopka sprejemanja prostorskega dela načrta (po določbah predpisov o urejanju prostora), je treba ločeno prikazati (prevzeti) območja, ki so z zakonom razglašena za varovalne gozdove oziroma za gozdove s posebnim namenom. Zato bodo vsi novi predlogi na osnovi valorizacije funkcij gozdov v postopku sprejemanja načrta omogočali spremembo ali dopolnitev razglasitve območij varovalnih gozdov in gozdov s posebnim namenom.

– delno pomembna funkcija (praviloma jo je mogoče določiti le izjemoma, npr.: ruševje je nepomembno za lesnoproizvodno funkcijo).

3.4 Namen ovrednotenja funkcij gozdov

3.4 The purpose of the evaluation of forest functions

Osnovni namen ovrednotenja funkcij je, da bi dobili strokovne podlage za:

- neposredno določitev intezivnosti in ciljev gospodarjenja z gozdom in z gozdnim prostorom;
- doslednejšo razmejitev med javnim in zasebnim interesom v prostoru pri določanju usmeritev in nujnih ukrepov za doseganje realnih gozdnogospodarskih ciljev;
- preverjanje ali dopolnitve že razglašene varovalnih gozdov ali gozdov s posebnim namenom (Op.: Večina takšnih površin, ki jih vsebujejo gozdnogospodarski načrti, ni razglašeni. Po novem Zakonu o gozdovih moramo obe kategoriji gozdov uskladiti z njim najkasneje v treh letih po uveljavitvi zakona. Do uskladitve aktov so zavarovano naravno bogatstvo gozdovi, ki so kot gozdovi z izjemno poudarjeno katero koli ekološko funkcijo ali raziskovalno, higiensko-zdravstveno funkcijo ali funkcijo varovanja naravne in kulturne dediščine določeni v gozdnogospodarskih načrtih območij z veljavnostjo od 1. 1. 1991 do 31. 12. 2000.);
- določitev območij gozdov s posebnim namenom, za katere je izjemna poudarjenost funkcij gozdov v interesu lokalne skupnosti;

- določitev območij, ki so pomembna za ohranitev prosto živečih živali;
- ustrezno pripravo strokovnih predlogov za novo razglašanje varovalnih gozdov in gozdov s posebnim namenom v skladu z veljavnim zakonom;
- pomoč pri določanju ranljivosti gozdnega prostora ali napovedovanju vplivov pri posegih v gozd;
- pomoč pri ustreznem usklajevanju sočasne rabe gozdov, ...

4 EKOLOŠKE FUNKCIJE

4 ECOLOGICAL FUNCTIONS

4.1 Izjemno poudarjena funkcija

varovanja gozdnih zemljišč in sestojev

4.1 Extremely stressed function of the protection of forest areas and stands

Izjemno poudarjeno funkcijo varovanja gozdnih zemljišč in sestojev smo pred sprejemom Zakona o gozdovih obravnavali kot varovalno funkcijo in jo z njo vsebinsko enačimo (npr.: opis delovanja varovalne funkcije - dr. Anko).

4.1.1 Izjemno poudarjena funkcija 1. stopnje

4.1.1 Extremely stressed function of the 1st degree

Merila

Izjemno poudarjeno funkcijo varovanja gozdnih zemljišč in sestojev je treba določiti z enim naslednjih meril:

- a) za vrsto gozdne združbe, kot sledi:
 - vse gozdne združbe ekstremnih rastišč 1. kategorije po dr. Ž. Koširju iz območnega seznama asociacij;
 - dodati je treba vse tiste subasociacije, ki se po kriterijih dr. Koširja razvrščajo v podoben razpon ekstremnosti rastišč gozdnih združb po kompleksih dejavnikov kot trajno varovalni gozdovi (v sodelovanju s fitocenologom na republiški ravni, to je skupna naloga: SAZU, BF, GIS).

Če za gospodarsko enoto še ni izdelana fitocenološka karta v merilu 1:10.000, je razmejitev gozdnih združb treba opraviti na terenu ob pomoči dobrih poznavalcev fito-

cenologije v gozdnogospodarskem območju. To je tudi osnova za oblikovanje gospodarskih razredov v enoti.

b) treba je razmejiti in vključiti površine ruševja;

c) izločiti je treba tudi minimalni pas gozda ob znižani gozdni meji (naravno praviloma to že določajo ekstremne gozdne združbe);

d) izločiti je treba ogrožena območja zaradi hudournikov, erozije in stalnih snežnih plazov.

Za enotnejše vključevanje ruševja v območje varovalnih gozdov predlagamo, da nad mejo strnjene gozda izločimo (samo na karti – z aerofotointerpretacijo) naslednje ekološke enote kot delne površine oz. trajne odseke v primerno zaokroženi površini:

1. ruševje s skupinami drevja in posameznimi drevesi;
2. strnjeno ruševje (nad 90 %);
3. ruševje (50–90 %) se prepleta s planinskimi travišči in le do 10 % z nerodovitnim svetom;
4. ruševje (30–50 %) med nerodovitnim svetom in le manjša travišča (do 10 %);
5. ruševje (10–30 %) med nerodovitnim svetom;
6. nerodovitni svet, travišča ali ruševje sta le v sledovih v manjših skupinah (5 arov), in to v skupni površini do 10 %;
7. planinska travišča (50–90 %), ki so le malo zarasla z ruševjem ali je med njimi le malo nerodovitnega sveta.

Navedena kategorizacija in razmejitev, z vključevanjem nerodovitnega sveta in travišč v posebne ekološke enote, ima namen: da razmejimo ves prostor nad gozdno mejo, da dosledneje razmejimo območje gozdov in območje, ki je ekološko ali funkcionalno vezano na gozd in da na osnovi izločenih kategorij za vsako izmed njih določimo prostorsko-ureditvene pogoje. Dilema: mogoče bi kazalo posebej obravnavati melišča - obrasla in neobrasla - vsaj na območjih, kjer je načrtovan določen razvoj v prostoru. Izločene enote morajo biti pregledne in zaokrožene na terenu ter praviloma večje od 5,0 ha.

Ob zgornji gozdni meji vključimo pas

gozda s 1. stopnjo pomembnosti funkcije varovanja gozdnih zemljišč in sestojev. Ta pas je pri ohranjenem visokogorskem pasu naravne gozdne vegetacije mogoče določiti z merili gozdnih združb, predvsem pa po že vidnih znakih (npr.: erozijski jarki, znaki erozije tal, sabljasto ukrivljeno drevje, ...). V teh območjih naj bi bil izločen pas gozda toliko širok, da ni več opisanih znakov. Pri znižani gozdni meji opisani znaki niso tako izraziti, meja pa je znižana zaradi preteklega gospodarjenja (visokogorski ali gorski pašniki). Robni gozdovi imajo izjemen pomen za varovanje gozdnih zemljišč in sestojev, če hočemo ohraniti in vzdrževati dosedanje rabo prostora, zato naj bo pas izločenega gozda širok najmanj 100 m.

Posebej je treba določiti vplivna območja nevarnih hudournikov zunaj ekstremnih rastišč, večjih erozijskih žarišč, plazišč in trajnih snežnih plazišč. K tem površinam naj bo ob vidnih znakih na tleh in drevju dodan vsaj 50 m širok gozdni pas, v katerem moramo zagotoviti stabilnost obrasle površine.

Ogroženost gozdov in obremenitve

Na površinah, kjer je izjemno poudarjena funkcija varovanja zemljišč in sestojev, moramo za aktivno varstvo in razvoj teh površin še posebej dobro poznati obremenitve prostora in ogroženost gozdov. V ta namen je treba posebej evidentirati stanje poškodovanosti v skladu z dosedanjim ključem (šifrantom) in metodami. Pozorno in dosledno je zlasti treba ugotoviti vse obremenitve, ki so nastale zaradi preteklih posegov v ta prostor (npr.: ceste, pota steze, smučišča, žičnice, ...), in morebitne nesprejemljive posledice, zaradi katerih je ogrožena varovalnost gozdov. Tako naj bi zbrali vse tiste podatke o poškodbah, ki regresivno vplivajo na vegetacijo ali živalski svet (npr.: dolžino narušenih bregov vodotoka, usade, plazišča, nakazana površinska žarišča erozije, poškodbe na cestah, poškodbe v gozdovih, obremenitve prostora zaradi neustreznih posegov v gozdni prostor, ..., to je vse tisto, kar bi morali varovati ali vzdrževati, da se ne bi slabšalo stanje). Vse navedeno lahko zberemo tako, da označimo pojave na delovni karti.

Predlog (možnih) usmeritev in ukrepov

Tako so možne usmeritve za 1. stopnjo pomembnosti funkcije:

- prepovedati posege, ki bi zahtevali preoblikovanje reliefa in uničenje talnega profila;

- prepovedati sečnjo drevja in grmovja; na površini 5 arov so dovoljene sečnje le zaradi krepitve varovalne funkcije (regeneracija!);

- prepovedati posege v planinska travišča ali ostanke grmovne in drevesne vegetacije, razen izjemoma pri obnovi ali gradnji stez, pri kateri pa naklon steze ne bi smel presegati 25%, oz. širina steze 0,6 m;

- morebitne sečnje drevja morajo biti opravljene tako, da je deblo odžagano vsaj 0,5 m nad poškodbo (zaradi kamenja, snega, ...).

- pri izjemni sečnji (sanitarni sečnji ali pri pospravljanju slučajnih pripadkov) in spravi ne smemo poškodovati gozdnega zemljišča ali sestoja, praviloma pa naj ostaja les v gozdu;

- ohraniti in krepiti moramo drevesne vrste, ki so v ohranjenih gozdnih združbah;

- ni dovoljeno načrtovati posege v te površine, če nista hkrati napravljeni krajinska analiza in krajinsko-uređitveni načrt;

- ukrepi za socialne funkcije, lovno-gospodarsko funkcijo in pridobivanje gozdnih dobrin se morajo podrediti funkciji varovanja gozdnih zemljišč in sestojev;

- pri izjemnih sečnjah (ni določenega etata!) mora biti opravljen strog gozdni red;

Za uveljavitev navedenih usmeritev je možna vrsta ukrepov. Za pomoč pri izbiri navajamo:

- ustaljeni ukrepi obnove, nege in varstva gozdov;

- vzdrževanje obstoječih cest in vlak;

- zaustavitev površinske erozije v gozdu;

- ureditev nevarnega hudournika (km);

- ureditev in zatravitev brežin cest, poti, smučišč, travišč, ..(ha);

- ureditev površinskega odtoka vode na cestah, vlakah (km);

- sečnje zaradi nestabilnih zemljišč (m³), npr.: robovi usadov, drsenje zemljišča, ..;

- sanitarne sečnje (m^3);
- sečnje zaradi vzdrževanja regeneracije gozdov (m^3);
- obnova ali gradnja stez;
- obnova ali namestitve določene opreme za usmeritev ali poučevanje obiskovalcev (število);
- ukrepi za sanacijo ali krepitev stabilnosti sestojev v močno poškodovanih ali spremenjenih sestojih (ha).

Vse navedene ukrepe razen tistih, ki so navedeni v zadnjih treh alineah, moramo določiti z načrti kot nujna dela. Druge navedene ukrepe ali usmeritve je treba razčleniti ob pripravi in obravnavi načrta, da preverimo, če je mogoče zagotoviti realne pogoje za izvedbo del.

4.1.2 Izjemno poudarjena funkcija 2. stopnje

4.1.2 Extremely stressed function of the 2nd degree

Merila

Za izjemno poudarjeno funkcijo varovanja gozdnih zemljišč in sestojev 2. stopnje predlagamo:

- a) vrste gozdnih združb:
 - vse asociacije ekstremnih rastišč II. kategorije po dr. Koširju, ki imajo vsestransko poudarjeno varovalno vlogo;
 - obvodne asociacije, to je III. kategorija gozdov po varovalnem pomenu (dr. Košir, 1975);
 - vse ekstremne subasociacije drugih kategorij gozdov, ki imajo podoben razpon ekstremnosti rastišč gozdnih združb po kompleksnih dejavnikih kot II. kategorija gozdov po varovalnem pomenu;
- b) vse obrasle gozdne površine, kjer je nagib terena nad 45%, ne glede na gozdno združbo.

Strokovna podlaga za ovrednotenje funkcije varovanja gozdnih zemljišč in sestojev je fitocenološka karta v podrobnosti merila 1:10.000. Če v enoti nimamo ustrezne strokovne podlage, to kategorizacijo opravimo ob pomoči specialistov, kot smo že spredaj navedli. V hribovitem in gorskem svetu je, poleg nagiba, zlasti pomembna geološka podlaga. Ocenjujem, da z znanjem načrtovalcev lahko z navedenimi me-

rili objektivno razmejimo gozdne površine, kjer je vsestransko poudarjena varovalna vloga gozdov. Zavedati pa se moramo, da je to zelo odgovorno in zahtevno timsko delo. Prav določena varovalna funkcija 2. stopnje z okvirnim ovrednotenjem funkcij v območnih načrtih 1991–2000 po območjih najbolj variira. S podrobnejšo valorizacijo po opisanih merilih bomo šele imeli bolj objektivno določeno stanje funkcije varovanja gozdnih zemljišč in sestojev. To je treba opraviti temeljito (ima dolgoročni značaj - oveljavljanje javnega interesa) zaradi ustrezne razglasitve varovalnih gozdov.

Obremenitve

Podobno kot pri funkciji 1. stopnje, moramo upoštevati vse obremenitve in poškodbe gozdnih zemljišč in sestojev, ki zahtevajo določene usmeritve in ukrepe za ohranitev in razvoj te funkcije.

Usmeritve in predlogi možnih ukrepov

Med usmeritvami navajamo predvsem tiste, ki jih je predvsem zaradi stopnje poudarjenosti funkcije, treba uveljavljati, in sicer:

- uveljaviti je treba načrtovane malopovršinske sečnje z nizko intenziteto (Op.: vsaj v 30 letih je treba doseči optimalne lesne zaloge, previsoke lesne zaloge v starih sestojih pa je treba zelo postopno razgrajevati – v času, ki presega polovico proizvodnega obdobja, če nista sestoj ali zemljišče ogrožena), podaljšano proizvodno dobo (okoli 20 let glede na lesno-proizvodno funkcijo) in daljšo splošno pomladitveno dobo (40 let in več);
- pri določanju gozdnogojitvenih ciljev je treba dati prednost: vitalnosti drevec, naravnemu razmerju drevesnih vrst in stabilnosti sestojev;
- dovoljena je gradnja le minimalne gostote gozdnih cest, ki je prilagojena žičnemu spravitu lesa;
- pri gradnji cest je treba uporabljati samo tehnologijo, ki lahko zadosti varovanju okolja;
- prepovedati je treba novogradnjo gozdnih vlak, graditi jih je izjemoma dopustno le na krajših odsekih in v manjših nagibih, ki so v optimalnem območju traktorskega

spravila in kjer je hkrati mogoče preprečiti pomembne erozijske procese;

- uveljavljati je treba spravilo lesa z žičnicami;

- zbiranje lesa (spravilo!) je treba dovoliti samo v vremenskih razmerah in času, ko najmanj prizadenemo mladje ali gozdna tla;

- posegi v gozdove zaradi spremembe namembnosti gozdnih zemljišč niso dovoljeni, izjema je lahko gradnja povezovalne ceste v primerih:

- * če je ta kategorija gozdov v območju, kjer je predviden določen razvoj po izdelanem krajinsko-ureditvenem načrtu,

- * če je utemeljena ustrezna povezava v prostoru zaradi racionalne izgradnje mreže gozdnih cest ali odpiranje goznatega prostora zaradi drugih sočasnih rab prostora.

Med pogostejše nujne ukrepe uvrščamo:

- vsa redna dela pri obnovi, negi in varstvu gozdov po ustaljenem šifrantu;

- vzdrževanje ali obnovo obstoječih gozdnih komunikacij zaradi preprečevanja erozijskih procesov (%);

- sanacijo erozijskih žarišč ali hudournikov, kjer je porušeno naravno ravnotežje (ha ali km);

- posebni ukrepi varstva gozdov, če je hkrati na isti površini poudarjena še katera od funkcij;

- za krepitev in razvoj gozdov je treba prioritarno usmerjati sanacijo močno poškodovanih gozdov in renaturalizacijo gozdov z močno spremenjeno drevesno sestavo.

4.1.3 Pomembna in delno pomembna funkcija varovanja gozdnih zemljišč in sestojev

4.1.3 Important and partly important function of forest areas' and stands' protection

To področje je treba še obdelati po določenih merilih (na osnovi fitocenologije). Za opis stanja ne bi zbirali dodatnih informacij, saj predpostavljamo, da ne kaže iskati drugih objektivnejših meril, kot je gozdna združba. Za iskanje podrobnejše členitve ranljivosti gozdnega prostora (npr.: ob pripravi izvedbenih prostorskih aktov), bi kazalo razdelati oz. preveriti ekološko vrednotenje fitocenoz (dr. Ž. Košir, 1992). To naj bi

veljalo zlasti za ožja območja, kjer bo treba iskati zaradi posega v gozd alternativne rešitve. Za izdelavo načrta gozdnogospodarske enote je uporabna valorizacija gozdov po varovalnem pomenu (dr. Košir, 1975). Pri tem skušamo še ne proučene gozdne združbe v načrtovanem območju timsko razvrstiti v določeno kategorijo gozdov po varovalnem pomenu. Predlagamo, da med pomembne funkcije varovanja gozdnih zemljišč in sestojev vključimo IV. in V. kategorijo gozdov po varovalnem pomenu in med delno pomembno funkcijo VI. in VII. kategorijo gozdov.

Ugotavljanje ogroženosti, obremenitev, usmeritev in ukrepov je sestavni del osnovnega urejanja gozdov.

4.2 Hidrološka funkcija

4.2 Hydrological function

Na osnovi zbranih strokovnih gradiv (predpisi, vodnogospodarske osnove, veljavni ali pripravljene prostorski dokumenti) je treba evidentirati vse vodne vire in izvire (npr.: pitne, mineralne ali zdravilne vode, jezera, močvirja, mlake, poplavna območja, podtalnice, ...), kakor tudi vsa vodna telesa oz. vodna zajetja in vodno gospodarske objekte, ki omejujejo gozdno gospodarjenje ali nanj vplivajo. Treba je povzeti, preveriti ali nanovo določiti varstvene pasove in varstvena območja. Znano je, da na velikost varstvenih območij ali širino varstvenega pasu vpliva vrsta dejavnikov, in to:

- geološke razmere (organska površinska plast humusa, neprepustna ali prepustna krovna plast in različna sestava krovne plasti);

- hidrološke razmere (globina gladine podtalnice, smer toka, padec in hitrost strujanja);

- tehnične razmere (globina filterske cevi, intezivnost črpanja, velikost depresijskega jarka in položaj zajetja izvira).

Zato predlagamo, da po timski presoji določimo merila za izjemno poudarjeno hidrološko funkcijo 1. in 2. stopnje, ki je objektivneje določljiva v vsej Sloveniji, kar ni bilo izpeljano pri okvirni valorizaciji. Že

izločeni varstveni pasovi so lahko, zaradi različnih vplivov (npr.: neenakovredno izdelane vodnogospodarske osnove ali prostorski dokumenti), kakor tudi zaradi velikosti oz. pomena izvira (lokalni, mestni, regionalni), zelo različnih širin in je zanje tudi določen neprimerljiv varstveni režim. V vsakem primeru moramo drugače obravnavati že varovana ali zaščitena območja, že znane izvire ali vire podtalnic in obstoječih vodnih akumulacij, kakor tudi načrtovana črpališča in vodna zajetja. V karti (in tudi sicer pri izdelavi načrta) moramo nesporno razmejiti med že varovanimi območji ali objekti in nevarovanimi.

V sodelovanju z vodarji, če ugotovimo za potrebno, je treba opraviti morebitne popravke varstvenih območij oz. pasov, kakor tudi redefinicijo varstvenega režima. Kolikor so prostorski dokumenti veljavni, moramo stanje povzeti, vse nujne spremembe pa posebej označiti. Tudi v primeru, ko sta v dosedaj zbrani dokumentaciji označena le zaščitni pas in vplivno območje, je praviloma ta razmejitev veljavna tudi za razmejitev med obema stopnjama pomembnosti hidrološke funkcije. Če za vse znane potencialne vire in izvire še ni izločenih varstvenih pasov, naj bi to skušali opraviti s sodelovanjem vodarjev (oz. njih zaprosili za to razmejitev).

4.2.1 Izjemno poudarjena hidrološka funkcija 1. stopnje

4.2.1 Extremely stressed hydrological function of the 1st degree

Merila

V 1. stopnjo izjemne poudarjenosti hidrološke funkcije predlagamo, da vključujemo:

- najožji varstveni pas, to je 1a in 1b (1a = 10–50 m; 1b = 100–500 m) za vse vodne vire;
- ožji varstveni pas 2 (200–1000 m) za vodne vire mestnega ali regionalnega pomena.

Obremenitve

Vse obremenitve, ki ogrožajo kakovost in količino vodnega vira ali izvira, je treba ugotoviti in predvideti nujne ukrepe, da preprečimo posledice (odlagališča smeti, motorni promet, intenzivna kmetijska raba, ...).

Usmeritve in predlogi za nujne ukrepe

Treba je:

- upoštevati določen varstveni režim, če je že predpisan, ga povzeti, ali pa predvideti dopolnitev le-tega, če je to potrebno;
- omejiti motorni promet ali ga pogojno izločiti;
- navesti omejitve za vse morebitne rabe prostora, kot npr.:
 - * prepovedati posek ali krčenje gozda,
 - * prepovedati uporabo škodljivih škropliv in gnojenje z mineralnimi gnojili,
 - * prepovedati vse posege v gozd ali tla, ki bi škodovali vodnemu režimu,
 - * preprečiti izgradnjo novih gradenj ali gradnjo gozdne infrastrukture,
 - * preprečiti šport, rekreacijo, peskokope, glinokope, ...
- dovoliti prilagojene ukrepe za vodarne javnih vodovodov;
- dovoliti le sanitarne sečnje, obnovo, varstvo in nego gozdov;
- ograditi najožji pas in ga opremiti z opozorilnimi tablamami;
- izvesti takojšnjo sanacijo emisijsko prizadetih gozdov;
- izvesti sanacijo erozijskih žarišč;
- uporabljati bioolja pri delu z mehanizacijo.

4.2.2 Izjemno poudarjena hidrološka funkcija 2. stopnje

4.2.2 Extremely stressed hydrological function of the 2nd degree

Merila

Predlagamo, da v 2. stopnjo izjemne poudarjenosti hidrološke funkcije vključujemo:

- ožji (2.) varstveni pas pri virih lokalnega pomena;
- širše (3. pas) varstveno območje pri virih regionalnega in mestnega pomena;
- vplivno varstveno območje (4. pas) pri virih regionalnega in mestnega pomena;
- vse izvire (točkovno) in stoječe vode z obrobno vegetacijo v gozdu (površinsko).

Usmeritve in predlog nujnih ukrepov

- dosledni sonaravni koncept gospodarjenja na gozdnih površinah s podaljšano

proizvodno dobo in brez neobrasle površine;

- skrbno izbrana pravilna sredstva, ki ne vnašajo motnje v vodni režim;
- sanacija vseh virov škodljivih emisij v tem območju;
- prilagojena gradnja in vzdrževanje gozdnih komunikacij;
- za krepitev in razvoj hidrološke funkcije je treba začeti s sanacijo močno poškodovanih sestojev in uveljavljati ukrepe za to funkcijo (izdelati poseben sanacijski načrt);

– ne smemo dovoliti gradnje nečiste industrije in obratov ter deponij nevarnih odpadkov, termoelektram na pogon z lahko tekočimi naftnimi derivati, skladišč ali cevodov naftnih derivatov ter odpiranje neurejenih gramoznic in kamnolomov.

Za vsa območja izjemno poudarjene hidrološke funkcije 1. in 2. stopnje je treba uveljaviti v procesu sprejemanja prostorskega dela načrta pravno formalno razglasitev.

4.2.3 Pomembna in delno pomembna hidrološka funkcija

4.2.3 Important and partly important hydrological function

Predlagamo, da vso obraslo gozdno površino, ki ni določena kot izjemno pomembna zaradi hidrološke funkcije gozdov, ovrednotimo kot pomembno za hidrološko funkcijo gozdov. Izjemoma lahko v območje delno pomembne hidrološke funkcije vključimo močno onesnaženo gozdno zemljišče, ki ni potencialno območje za vodne virove ali izvire.

4.3 Klimatska funkcija

4.3 Climatic function

Vsesplošno je poznan vpliv gozda na klimo. Pri okvirnem ovrednotenju funkcij gozdov v območnih načrtih je klimatska funkcija skromno obdelana in ni niti omejena v vseh območjih. Vzrok je verjetno treba iskati tudi v tem, da imamo veliko gozdnatost in da izjemen pomen gozda ni toliko očitno v lokalnem ali regionalnem pomenu. Pri gospodarjenju z gozdom in urejanju gozdnatega prostora pa bi le mo-

rali upoštevati vlogo gozda pri varovanju: naselij, rekreacijskih površin in obdelovalnih kmetijskih površin oz. kulturne krajine zaradi uravnavanje klimatskih ekstremov. Prav zaradi slednjega imajo vsi gozdovi pomembno klimatsko funkcijo. Izjemno pomembno funkcijo pa imajo gozdne površine, kjer z njimi preprečimo škodljive klimatske vplive (npr.: nevaren veter), ali z njimi skušamo vplivati na željene učinke klime (kroženje zraka ali odlaganje snega, ...). Pri določanju izjemno poudarjene klimatske funkcije v prostoru je potrebno (zaželeno) sodelovanje meteorologa.

4.3.1 Izjemno poudarjena klimatska funkcija 1. stopnje

4.3.1 Extremely important climatic function of the 1st degree

Merila

Izjemno poudarjeno klimatsko funkcijo 1. stopnje naj bi določili povsod tam, kjer gozd lokalno odločilno preprečuje nezaželen veter ali z njim nenadomestljivo blagodejno vplivamo na lokalno klimo. Tako bi kot merilo lahko služilo, da v to kategorijo vključimo:

- do 100 m ali več (glede na reliefne razmere) robnega gozda, ki je pod vplivom stalnih močnih vetrov;
- do 200 m ali več (glede na reliefne razmere) pas gozda ob klimatskih zdraviliščih.

Usmeritve in predlogi za ukrepe

Izvedejo se lahko le taki ukrepi, ki ohranjajo ali pospešujejo stabilnost gozda proti delovanju vetra in ohranjajo lokalno klimo. Ni dovoljeno izvajati rednih sečenj ali dovoliti posega v gozd zaradi drugih dejavnosti. Zato izvajamo zlasti naslednje nujne ali možne ukrepe:

- redno in dosledno varstvo pred škodljivci in boleznimi;
- takojšna sanacija zaradi vetra ali snega prizadetega dela sestoja;
- popolnitev praznin s proti vetru odpornimi avtohtonimi drevesnimi vrstami;
- razširitev (ogozditev) varovalnega pasu gozda;
- utrjevanje gozdnega roba (po potrebi rahljanje ali preizovanje vej in vrhov,...);

– pospeševanje vrste in oblike sestojev, ki blagodejno vplivajo na lokalno klimo.

4.3.2 Izjemno poudarjena klimatska funkcija 2. stopnje

4.3.2 Extremely important climatic function of the 2nd degree

Na regionalno klimo vpliva predvsem razporeditev gozda v prostoru. Zato je pomembno, da zadržimo določen % gozdnosti oz. tudi določene površine gozda v prostoru, ki blagodejno uravnavajo klimo. Tem površinam označimo v prostoru izjemno poudarjeno klimatsko funkcijo 2. stopnje.

Merila

Predlagamo, da izjemno klimatsko funkcijo 2. stopnje določimo:

- okoli večjih naselij (nad 2000 prebivalci) v pasu širine premera naselja;
- okoli turistično-rekreacijskih centrov vsaj 100 m ali več (glede na teren) od zunanjega objekta.

Usmeritve in predlogi za ukrepe

Uveljaviti moramo dosleden koncept sonaravnega gospodarjenja. Prednost imajo ukrepi, ki prispevajo k stabilnosti gozda in ohranjajo ter krepijo klimatsko vlogo gozda. Neposredne ukrepe lahko načrtujemo le na osnovi krajinsko-ureditvenega načrta pri urejanju naselij ali rekreacijsko-turističnih centrov. Posebej bi tako poudarili ukrepe:

- uravnavanje razmerja drevesnih vrst glede na skupinske zmesi;
- ohranjanje odprtih in nezaraslih površin, ki so pomembne za blagodejne klimatske učinke;
- izsek koridorja v gozdu za hitrejše odvajanje hladnega zraka;
- nove ogozditve.

4.3.3 Pomembna klimatska funkcija

4.3.3 Stressed climatic function

Pomembno klimatsko funkcijo ima druga gozdna površina, kjer nismo določili izjemno poudarjene klimatske funkcije.

4.4 Biotopska funkcija

4.4 Biotopic function

V Zakon o gozdovih je na novo vključena biotopska funkcija. Pri okvirni valorizaciji

funkcij smo izločili, sicer dokaj različno, tako imenovano zoocenotsko ali prehrabeno funkcijo. Pri pregledu območnih gozdnogospodarskih načrtov in uporabljenih merilih za okvirno ovrednotenje omenjenih funkcij ugotavljamo, da smo bili pozorni le bolj do divjadi, ne pa do vseh biotopskih dejavnikov. Ekosistemski sistem gozdnega gospodarjenja zahteva, da obravnavamo živali in rastline, ki vplivajo ena na drugo in s svojim okoljem predstavljajo zaključeno ekološko enoto. Vse rastline in živali so se prilagodile na svoje okolje, vendar so močno soodvisne od različnih klimatskih, edafskih in biotopskih dejavnikov. Biotopska funkcija gozda opredeljuje stopnjo pomembnosti biotopskih dejavnikov rastlinskih vrst in določenih habitatov ali ekoloških niš, ki so pomembni za eno ali več živih bitij.

4.4.1 Izjemno poudarjena biotopska funkcija 1. stopnje

4.4.1 Extremely important biotopic function of the 1st degree

Vse površine, ki so izrednega pomena za varovanje in vzdrževanje habitatov, ekoloških niš ali biotopov redkih in zavarovanih živalskih ter rastlinskih vrst, moramo v prostoru razmejiti in jih določiti kot površine, kjer je izjemno poudarjena biotopska funkcija. Strokovna gradiva za ves gozdni prostor so zagotovo še zelo pomanjkljiva. Zato bomo v prvi fazi morali združiti znanje vseh zainteresiranih. Pri navajanju meril in tudi usmeritev bomo skušali podati le način razmišljanja, ki naj bi vodil k željenemu cilju in hkrati izzval podrobnejšo strokovno raziskovalno proučitev biotopske funkcije.

Merila

V območje z izjemno poudarjeno biotopsko funkcijo 1. stopnje vključimo:

- zavarovane habitate in rastišča avtohtonih redkih ali ogroženih živalskih in rastlinskih vrst (napraviti seznam in omejitev v prostoru!);
- ožje območje okrog (npr.: min. 50 m) medvedjih brlogov, rastišča divjega petelina ali ekološke niše oziroma rastišča redkih ali ogroženih živalskih in rastlinskih vrst;
- osrednjo cono zimovališča divjadi.

Usmeritve in predlogi za ukrepe

Upoštevat moramo sprejete predpise oz. določbe o zavarovanju določenih habitatov ali živalskih in rastlinskih vrst. Pri tem moramo upoštevat že sprejete in tudi še ne sprejete obveznosti s področja varstva narave in okolja, ki pa se že uveljavljajo v evropskem prostoru. Preprečiti moramo posege ali motnje vseh dejavnosti v ta prostor. Tudi za gozdno gospodarjenje se morajo uveljaviti omejitve, ne samo na izločenih površinah, pač pa tudi v določenem sezonskem obdobju (gnezdenje ptic, poleganje mladičev, ...) v širšem okolju nasploh zaradi pomembnosti biotopske funkcije.

Za izjemno pomembno biotopsko funkcijo 1. stopnje navajamo nekatere možne nujne ukrepe:

- namestiti opozorilne table;
- prepovedati vsak poseg, ki bi spremenjal biotop;
- zagotoviti prepovedi in sanacijske ukrepe za vse škodljive vplive;
- zagotoviti redno nadzorno službo, ki bi preprečevala motnje.

4.4.2 Izjemno poudarjena biotopska funkcija 2. stopnje

4.4.2 Extremely important biotopic function of the 2nd degree

V to kategorijo poudarjenosti funkcije bi zajeli tudi večje površine, ki so izjemno pomembne za vzdrževanje in uravnotežen razvoj gozdnih ekosistemov. V ta namen navajamo nekatera merila z vsemi že spredaj navedenimi pridržki in ne bi navajali orientacijskega obsega izločenih površin, saj se mora ta prilagoditi glede na usmeritev v določenem območju.

Merila

Navajamo nekatere možnosti oz. že dosedaj izražene zahteve:

- izločiti ugoden habitat za ohranitev ali razvoj živalskega sveta (mimo cone, ne-gozdne enklave, neobrasla gozdna zemljišča, ...);
- izločiti habitate oziroma rastišča redkih ali ogroženih živalskih in rastlinskih vrst, ki niso zajeti pod 1. stopnjo pomembnosti biotopske funkcije;

- določiti zimovališča avtohtone divjadi;
- določiti obrobne cone zimovališč;
- izločiti vse prednostne površine za gojenje divjadi, ki so zajete v veljavno sprejete prostorske dokumente;
- izločiti ograjena zimovališča za jelenjad v goratem svetu.

Usmeritve in predlog možnih ukrepov

V usmeritve in možne ukrepe naj bi predvsem zajeli le tiste, ki naj bi bili kot obvezna strokovna podlaga za pripravo lovnogojitvenih načrtov. Potrebno je načrtno snovanje mirnih con za živalski svet in jih upoštevati pri gradnji in vzdrževanju gozdne infrastrukture. Pri izvajanju del v gozdu se je treba prilagoditi živlenskemu ritmu živali. Pripraviti je treba strokovni predlog vseh tistih habitatov in ogroženih ali redkih živalskih in rastlinskih vrst, ki jih je treba posebej zavarovati. Vse ukrepe pri varovanju in gojenju gozdov je treba prilagoditi biotopski funkciji. Navajamo nekatere:

- puščati posamezna drevesa ali skupine dreves zaradi semenjenja dve proizvodni dobi;
- omejiti dela v obdobju gnezdenja ptic ali kotenja mladičev;
- oblikovati moramo jedra gostejših gošč ali mladja, pravočasno in močneje moramo redčiti letvenjake in drogovnjake, debeljake pa gojiti v rahlem ali pretrganem sklepu;
- vnašati plodonosno drevje;
- ohranjati in krepiti pestro mešanost vseh rastlinskih vrst;
- puščati nekatera odmirajoča drevesa (vsaj dve na 1 ha);
- ohranjati ali obnavljati gozdne jase, manjše vodne ali z grmovjem obrasle površine.

4.4.3 Pomembna biotopska funkcija

4.4.3 Important biotopic function

Pomembna je biotopska funkcija na vseh gozdnih površinah, kjer ni izjemno poudarjena. Le delno pomembna je biotopska funkcija lahko na trajno močno onesnaženih območjih.

Opomba: Pri ovrednotenju ekoloških funkcij gozda moramo upoštevati končni

namen ovrednotenja. V skladu z zakonskimi določili razglasimo gozdove s katero koli izjemno poudarjeno ekološko funkcijo za varovalne gozdove. V gozdnogospodarski enoti naj bi zaradi zasledovanja različnih gozdnogojitvenih ciljev in neposrednih usmeritev ter ukrepov praviloma varovalne gozdove razvrstili v več kategorij ("gospodarskih razredov"). Predlog za razglasitev bo moral utemeljiti in razmejiti javni in zasebni interes ter zagotoviti pogoje za uresničevanje predvidenih omejitev ter usmeritev za ohranjanje in razvoj ekoloških funkcij. Za utemeljitev bomo morali imeti na razpolago naslednje podatke:

- lokacijo in orografski položaj gozda;
- gozdno združbo in njeno razvojno težnjo;
- dosedanje gospodarjenje in stanje sestojaja;
- ogroženost (poškodovanost) gozda;
- neposredne ekološke funkcije gozda in morebitno prekrivanje izjemno poudarjenih funkcij;
- naravovarstvene in gozdnogospodarske cilje;
- predlog omejitev in usmeritev za vzdrževanje in razvoj gozdov;
- obseg in vrsto ukrepov ter višino stroškov, ki jih je treba zagotoviti zaradi razglasitve varovalnih gozdov.

5 ZAKLJUČEK

5 CONCLUSION

Na osnovi izhodišč za delo podajamo razmišljanja, kako nadaljevati začeto delo pri ovrednotenju funkcij in vključevanju v urejanje prostora, ki smo ga sistemsko že vključili v območne gozdnogospodarske načrte. Pri potrjevanju načrtov so bile funkcije in vloga gozdov posebej obdelane. V obravnavi pri procesu potrjevanja načrtov so sodelovali strokovnjaki zunaj gozdarstva, ki jih obravnavana tematika neposredno prizadeva. Sprejete so bile usmeritve za minimalno uskladitev potrebne obve-

zne vsebine, ki naj bi služila kot strokovna osnova za dopolnitev oz. pripravo Republiškega prostorskega plana za področje gozdarstva oziroma gozdnogospodarske politike na področju urejanja prostora. Izdelane načrte je Ministrstvo za kmetijstvo in gozdarstvo predstavilo (tedanjemu) Ministrstvu za varstvo okolja in urejanje prostora, ki se je strinjalo o primerni predstavitvi tega področja v načrtih. Pri vsebinskih izhodiščih območnih načrtov so tudi določene zakonske obveznosti za gozdnogospodarsko načrtovanje - prostorski del.

Svoja razmišljanja sem že okvirno predstavil na posvetovanju o tej temi v letu 1994. Ocenjujem, da ne smemo zavlačevati z razvojem in pripravo strokovnih osnov, ki bi omogočile opravljati zahtevno delo, četudi še ni sprejeta nova zakonodaja o urejanju prostora. Za gozdni prostor bodo potrebni določeni prostorski akti (plani, ureditveni načrti, sanacijski načrti in projekti), odvisno pa je od stroke, ali je pripravljena na tem področju (in v kolikem obsegu) prevzeti nosilno vlogo. Vse navedeno me je vodilo, da sem v delnem segmentu po prioriteti razmišljal o neposrednem delu, ki ga že zahtevajo določbe Zakona o gozdovih in se je treba do njih strokovno opredeliti. Dela je še veliko, časa pa ni na pretek, zato pričakujem, da bo to novo področje z vso zavzetostjo dobilo ustrezno mesto in težo pri strokovno razvojnem delu.

VIRI

1. P. J.: Razmišljanje o vključevanju prostorskega (krajinskega) vidika v območno gozdnogospodarsko načrtovanje GV, 1990, s. 113-123;
2. P. J.: Funkcije gozdov in gozdovi v prostoru v območnih gozdnogospodarskih načrtih GV, 1992, s. 294-303;
3. P. J.: Gozdnogospodarsko načrtovanje - prostorski del, Zb. Strokovna izhodišča za pripravo pravnika ..., ZGD, s. 61-71, LJ, 1994
4. Arbeitsgruppe Landespflege: Leitfaden zur Kartierung der Schutz- und Erholungsfunktionen des Waldes, München, 1974
5. : Zakon o gozdovih, UL RS št. 30/93;
6. : Zakon o urejanju prostora in graditvi, del. grad. II. 1995.